

Список літератури: 1. Михайлова Т.П. Міжнародний облік і аудит / Т.П. Михайлова. – Донецьк: Вид-во ДонДУЕТ, 2006. – 78 с. 2. Концептуальна основа фінансової звітності [Електронний ресурс] / Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО). – 2010. – Режим доступу: http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_009. 3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» 4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р., № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/>. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/npsbu1/>. 5. Методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності// Наказ Міністерства фінансів від 28.03.2013 р. №433–2013. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://dtk.com.ua/show/2cid010035.html>

Надійшла до редколегії 25.10.2013

УДК 657:006.32

Аналіз форм фінансової звітності в контексті НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до звітності» / В.В. Маліков, Т.В. Ковальова // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХПІ». – 2013. - № 66 (1039) – С. 169-174. Бібліогр.: 5 назв.

Утверждение Национального положения (стандарта) бухгалтерского учета изменило порядок составления финансовой отчетности. В статье рассмотрены особенности составления финансовой отчетности отечественными предприятиями по новым стандартам, указано на положительные и отрицательные стороны этого процесса.

Ключевые слова: национальное положение (стандарт) бухгалтерского учета, международные стандарты учета, формы отчетности, статьи, предприятие.

Adoption of the National provision (standard) of accounting changed the procedure of the financial statements. The article describes features of the financial statements for domestic companies using new standards, were indicated positive and negative aspects of this process.

Keywords: national provision (standard) of accounting, international accounting standards, reporting forms, articles, company.

УДК 336. 761(477)

О.В. КУЛЬПИНА, асистент, ХНАДУ, Харків

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Розглянуто сучасний стан фондового ринку України, останні зміни за декілька років. Проаналізовано основні проблеми, що гальмують формування, становлення та розвиток фондового ринку. Запропоновано шляхи удосконалення розвитку фондового ринку України.

Ключові слова: фондовий ринок України, капіталізація, акції, облігації, інвестори, залучення інвестицій, проблеми розвитку фондового ринку.

Вступ. В умовах посилення активізації трансформаційних процесів найефективнішим способом залучення і перерозподілу фінансових ресурсів є використання інструментів фондового ринку, значення якого дедалі зростає.

© О.В. Кульпіна, 2013

Слабка розвиненість ринку цінних паперів України значно знижує конкурентоспроможність держави в отриманні інвестицій з міжнародних ринків капіталу та акумуляції коштів внутрішніх інвесторів і в цілому зростанню економічної безпеки країни. Реформування економіки України, функціонування суб'єктів господарювання на засадах ринкових принципів обумовлює необхідність дослідження стану, загальних тенденцій та проблем розвитку фондового ринку України.

Аналіз основних досліджень і літератури. Проблема становлення та розвитку фондового ринку присвячено багато праць вітчизняних науковців. Дослідження теоретико-методологічних засад та різних аспектів теорії і практики стосовно даної проблематики було висвітлено в численних працях вчених, таких як Н. Бедіна [1], В. Огородник [2], А. Калач [3], О. Квасова [4], та ін. Однак, зазначені дослідження охоплюють період часу розвитку вітчизняного фондового ринку, що закінчується до 2008 року, тобто до початку світової фінансової кризи. Ми вважаємо, що розгляд та аналіз ситуації, що склалася на українському фондовому ринку в умовах фінансової кризи, яка продовжується і понині, має значний науковий на практичний інтерес.

Мета дослідження. Метою написання статті є дослідження та аналіз сучасного стану фондового ринку України, ідентифікація основних проблем, що гальмують формування, становлення та розвиток фондового ринку.

Матеріали досліджень. У складний для України післякризовий період ефективно функціонуючий фондовий ринок міг би стати фундаментом для забезпечення економічної стабільності та проведення структурних реформ. На сьогодні фондовий ринок все ще перебуває у стадії становлення. За 20 років його існування спільними зусиллями держави та учасників ринку створена інфраструктура ринку, розроблена законодавча база, ведеться наполеглива просвітницька робота серед внутрішніх інвесторів щодо можливостей інвестування на фондовому ринку України [5]. У контексті розгляду становлення фондового ринку України впродовж 2006-2008 рр., можна зробити висновок про демонстрацію достатньо високих темпів розвитку. Однак, як і передбачалося, у зв'язку з поширення світової фінансово-економічної кризи на українському фондовому ринку відбуваються корекції, які, разом з тим, не могли нівелювати зростання попередніх років.

Однак, слід зазначити, що неможливо досягти прогресу в розвитку фондового ринку України як основного джерела залучення капіталу, необхідного для становлення та росту бізнесу, за відсутності цілісної та послідовної державної політики, спрямованої на досягнення цієї мети.

Рівень розвитку фондового ринку є важливим індикатором конкурентоспроможності економіки будь-якої країни, в тому числі і України. Так, однією зі складових, що впливають на показник Індексу глобальної

конкурентоспроможності країни (розраховується Всесвітнім економічним форумом) є комплекс показників розвиненості фінансового ринку. За результатами дослідження 2012-2013, в якому взяли участь 144 країни світу, в рейтингу країн за значенням Індексу глобальної конкурентоспроможності України посідає лише 73 місце. Серед складових, що стримують розвиток конкурентоспроможності України, Всесвітній економічний форум відзначив такі: доступність фінансових послуг – 113-е місце; можливість/легкість залучення капіталу на внутрішньому ринку акцій – 129-е місце; регулювання фондових бірж – 124-е місце.[6]

Загалом невтішні оцінки українського фондового ринку спричинені низкою взаємопов'язаних фундаментальних проблем. З огляду на сучасний стан економіки, зокрема стан фондового ринку, зусилля держави мають бути спрямовані на вирішення основної проблеми розвитку фондового ринку України – його недостатньої капіталізації та ліквідності.

За даними НКЦПФР, загальна капіталізація лістингових компаній на всіх фондових біржах України станом на кінець 2012 р. склала 280,49 млрд. грн. (35,06 млрд. долл. США). Водночас рівень капіталізації компаній, що перебувають у лістингу Люксембурзької фондової біржі склав 70,34 млрд дол. США, Віденської – 106,04, Варшавської – 177,41, ММВБ-РТС – 825,34 млрд дол. США [7]. Така ситуація пов'язана з відсутністю достатньої пропозиції інструментів фондового ринку з прийнятними для інвесторів характеристиками щодо дохідності, ризикованості, ліквідності та захищеності, а також відносно незначними обсягами інвестиційного капіталу.

Ринок акцій, що виник на приватизаційній хвилі та багато років існував за рахунок обігу акцій приватизованих підприємств, вичерпав свій потенціал. Акції в Україні так і не стали інструментом залучення капіталу на відкритому ринку, а довгоочікувана поява нових публічних акціонерних товариств, які б пожвавили і розвинули біржову торгівлю, не відбулась. Стан корпоративного управління в існуючих акціонерних компаніях не покращився, а кількість приватних акціонерних товариств суттєво переважає кількість публічних акціонерних товариств. Прийняття Закону України «Про акціонерні товариства» [9] дещо посилило захист прав акціонерів, усуваючи існуючі недоліки законодавства в сфері корпоративного управління, проте незавершеність формування системи корпоративних відносин відповідно до вимог цього Закону робить можливим подальше виникнення корпоративних конфліктів та порушення прав акціонерів.

До кризи в Україні існував і стрімко розвивався ринок облігацій підприємств. Однак численні дефолти та незахищеність прав власників облігацій стали на заваді його подальшого розвитку. Облігація як основний борговий фінансовий інструмент корпоративного сектору все ще може бути вигідною альтернативою банківського кредиту. Основною проблемою ринку

боргових цінних паперів є відсутність ефективного механізму захисту прав інвесторів, складність процедур реструктуризації та, як наслідок, обмеженість інструментів ринку цінних паперів. Здебільшого за межами біржового ринку знаходяться не тільки державні фінансові інструменти, але й сама держава, яка мала б стати найбільш впливовим та активним учасником ринку.

Складність організації та проведення первинних публічних розміщень фінансових інструментів на українському фондовому ринку значно звужує можливість доступу інвесторів до об'єктів інвестування. Незацікавленість потенційних інвесторів у придбанні акцій та облігацій вітчизняних емітентів пов'язана з низьким рівнем корпоративного управління, недостатнім рівнем розкриття інформації про діяльність таких підприємств, відсутністю прийнятної дивідендної та процентної політики, невизначеністю власної бізнес-стратегії емітентів тощо.

3 січня 2013 року набрав чинності Закон № 5519-VI «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо подальшого удосконалення адміністрування податків і зборів» [9], яким запроваджений особливий податок на операції з відчуження цінних паперів та операції з деривативами. Разом з цим залишились податок на прибуток від операцій з цінними паперами для юридичних осіб та податок на інвестиційний прибуток для фізичних осіб. Отже тепер інвестори на фондовому ринку – власники акцій публічних акціонерних товариств та корпоративних інвестиційних фондів, облігацій підприємств, іпотечних цінних паперів, які за законом не мають пільг з оподаткування, повинні двічі платити з однієї і тієї ж операції: особливий «акцизний» податок з продажу і податок на прибуток підприємств або податок на доходи фізичних осіб. До платників податків потрапили всі громадяни України, які свого часу отримали або придбали акції під час приватизації чи купили акції на ринку, замість того, щоб розмістити кошти на депозит у банку. Також закон зобов'язує іноземних і вітчизняних інвесторів реального сектору економіки сплачувати акцизний податок з продажу бізнесу або його часті, що неможливо було передбачити при його попередній купівлі.

Через відсутність належного законодавчого забезпечення в Україні ще не відбувся ринок похідних фінансових інструментів (деривативів), який відіграє важливу роль в хеджуванні ризиків учасників не тільки фінансових, але й товарних ринків. Численні варіанти проектів Закону починаючи ще з 2000 року так і залишаються надбанням дослідників. Сегмент ринку деривативів практично не охоплює валютний та товарний ринки, і це при тому, що формування справедливих цін на важливі для економіки країни товари, такі як енергоносії, зерно, метали, продукція хімічної промисловості тощо є неможливим без використання інструментів строкового ринку.

Громадська рада при НКЦПФР вважає, що значною мірою проблеми розвитку фондового ринку обумовлені відсутністю Програми розвитку фондового ринку України, яка має бути складовою економічної політики держави. Така Програма визначатиме стратегічні напрями подальшого реформування та модернізації фондового ринку на усіх рівнях – правовому, інституційному і технологічному. Метою Програми розвитку фондового ринку України повинно бути підвищення захисту прав інвесторів та формування конкурентоспроможного національного фондового ринку на основі поступового зменшення спекулятивної складової ринку з одночасним зростанням інвестиційно спрямованого сегменту в умовах фінансової глобалізації світової економіки та виконання ним основної функції, яка полягає у забезпеченні вільного та швидкого перетоку інвестиційного капіталу через створення відповідних правових, інституційних, технологічних та організаційних умов. [10]

Висновки. На нашу думку, проблеми розвитку фондового ринку України, переважна їх більшість, мають організаційний характер. Однією з головних проблем розвитку фондового ринку є недосконалість законодавства у сфері регулювання діяльності на ринку цінних паперів, через що спостерігаються численні порушення прав інвесторів. Законодавча неврегульованість зумовлює низький рівень корпоративного управління в акціонерних товариствах та порушення у сфері реєстрації прав власності. Отже, створення ефективного правового механізму захисту прав інвесторів в контексті судової реформи є невід'ємною умовою подальшого розвитку фондового ринку. Необхідно прийняти Закон про деривативи з метою створення правових засад формування ринку деривативів, а також внести зміни до Податкового кодексу щодо оподаткування операцій з цінними паперами з метою виправлення помилок та усунення суперечливих норм. А саме, скасувати особливий податок на операції з відчуження цінних паперів та операцій з деривативами як такого, що знищує заощадження громадян в страхових компаніях, пенсійних та інвестиційних фондах, знижує ліквідність фондового ринку, ефективність інвестиційної діяльності та погіршує інвестиційний клімат в Україні; відновити норми, згідно з якими податковий облік фінансових результатів операцій з торгівлі цінними паперами, корпоративними правами та деривативами ведеться без розмежування його за окремими їх видами; звільнити інвестиційний прибуток, реінвестований в цінні папери, корпоративні права та деривативи, від оподаткування податком на прибуток; надати права юридичній особі – інвестору самостійно обирати порядок оподаткування прибутку від операцій з цінними паперами: окремо за спеціальною ставкою чи у складі загального доходу платника податку за основною ставкою податку на прибуток підприємств.

Також серед проблем розвитку фондового ринку доцільно зазначити відсутність належної державної підтримки, оскільки роль держави полягає переважно у створенні зайвої регуляторної структури замість необхідного сприяння розвитку інвестиційної складової ринку цінних паперів.

Список літератури: 1. *Бедіна Н.С.* Стан, проблеми та перспективи розвитку фондового ринку України [Текст]/Н.С.Бедіна// Економіка промисловості. – 2008. - №3. – С. 24-27. 2. *Огородник В.* Фондовий ринок України: аналіз проблем, особливостей та напрямів розвитку [Текст]/ В. Огородник // Економіст. – 2008. - №8 – С.31-33. 3. *Калач Г.М.* Сучасні тенденції фінансової політики у сфері фондового ринку [Текст]/ Г.М.Калач // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №6(96). – С.216-222. 4. *Квасова О.П.* Тенденції розвитку фондового ринку та особливості діяльності фінансових посередників на ньому [Текст]/ Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. - №6(985). – С.19-23. 5. *Гончарова Н.В.* Проблеми функціонування ринку цінних паперів України [Текст]/ Н.В.Гончарова// Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. - №5(84). – С.15-18. 6. Місце України за Глобальним індексом конкурентоспроможності у 2012-2013 рр [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.uitei.kiev.ua 7. Звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2012 р. Офіційна сторінка Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.nssmc.gov.ua. 8. Закон «Про акціонерні товариства» [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.zakon3.rada.gov.ua 9. Про внесення змін до Податкового кодексу [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua 10. Звернення Громадської ради при НКЦПФР до Президента України, Прем'єр-міністра України, Голови Правління НБУ [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.nssmc.gov.ua.

Надійшла до редколегії 25.10.2013

УДК 336. 761(477)

Проблеми розвитку фондового ринку України /О.В.Кульпіна// Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХПІ». – 2013. - № 66 (1039) – С. 174-179. Бібліогр.: 10 назв.

Рассматривается современное состояние фондового рынка Украины, последние изменения за несколько лет. Проанализированы основные проблемы, которые тормозят формирование, становление и развитие фондового рынка. Предложены пути усовершенствования развития фондового рынка Украины.

Ключевые слова: фондовый рынок Украины, капитализация, акции, облигации, инвесторы, привлечение инвестиций, проблемы развития фондового рынка.

A modern fund market of Ukraine condition is considered, last updates for a few years. Basic problems, that brake forming, becoming and fund market development, are analysed. The ways of improvement of fund market of Ukraine development are offered.

Keywords: fund market of Ukraine, capitalization, actions, bonds, investors, bringing in of investments, problem of fund market development..